

ХРОНІКА

Л. Г. Мушкетик

ВОСЬМИЙ МІЖНАРОДНИЙ КОНГРЕС МІЖНАРОДНОЇ АСОЦІАЦІЇ УКРАЇНІСТІВ

21–24 жовтня 2013 року в Києві відбувся VIII Міжнародний конгрес українців, тематика якого – «Т. Шевченко і світова україністика: історичні інтерпретації та сучасні рецепції» – була приурочена до 200-ї річниці від дня народження великого митця. У роботі Конгресу взяли участь понад 650 науковців, з-поміж них – 127 представників країн близького й далекого зарубіжжя, зокрема, значні делегації прибули із сусідніх країн – Росії, Польщі, Білорусі, Угорщини, Словаччини, Молдови тощо, а ще українці з Австрії, Німеччини, Італії, Канади, Ізраїлю, Шотландії, загалом – із 23 країн світу. Найбільші делегації прибули зі слов'янських країн, де україністиці приділяється неабияка увага. Так, це 47 науковців з Росії, 13 – з Польщі, 7 – з Білорусі, 6 – з Болгарії, 7 – зі Словаччини, по кілька дослідників із Сербії, Словенії, Хорватії, Чехії. Серед них голови національних асоціацій – Л. Попович (Сербія), Г. Лесная (Росія), М. Мушинка (Словаччина), Є. Пащенко (Хорватія) та ін. Учасниками Конгресу були також відомі вчені – академіки, доктори, кандидати наук з різних регіонів України; вони репрезентували академічні установи, навчальні заклади, музеї, різноманітні україністичні осередки.

Пленарне засідання відбулося 22 жовтня 2013 року в Київській міській державній адміністрації, головувала директор Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України (далі – ІМФЕ ім. М. Т. Риль-

ського), президент Міжнародної асоціації українців (далі – МАУ) академік Ганна Скрипник. Учасників та гостей Конгресу привітали представники вищих органів влади України, керівництва Президії НАН України, депутатського корпусу тощо, із пленарними доповідями виступили високошановні вчені з України – академіки О. Онищенко, М. Жулинський, М. Попович, знані дослідники із зарубіжжя – Р. Сенькусь (Канада), В. Бабенко (Росія), М. Сополіга (Словаччина), А. Матусь (Польща).

22–24 жовтня 2013 року тривала напружена робота в секціях, на конференціях та круглих столах. Усього впродовж Конгресу діяло 19 секцій (серед них – 2 підсекції), 2 конференції та 6 круглих столів. Найбільше доповідей було присвячено, що природно, літературознавчій проблематиці. Так, робота секції «Поетична спадщина Тараса Шевченка: минуле і сьогодення» складалася з двох засідань та підсекції «Переклади творів Шевченка мовами світу», окрім того, з літературної шевченкіани було проведено два круглі столи. Один з них, що мав назву «Тарас Шевченко і світові обрії духовної взаємодії», було проведено в Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України під керівництвом заступника директора Інституту, відомого шевченкознавця С. Гальченка. Інший круглий стіл – «Шевченко знаний і незнаний» – вів відомий професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка Ю. Ковалів. Надзвичайна глибина, ємність, алюзійність, пророча наснага Шевченкового слова зумовили також різноманітність аспектів розгляду літературної творчості Т. Шевченка в доповідях учасників Конгресу, зокрема, із застосуванням найновішого наукового інструментарію та міждисциплінарних підходів. Ще один літературознавчий стіл під головуванням члена-кореспондента Р. Радишевського був присвячений 80-річчю з дня народження відомого літературознавця, медієвіста

Олексі Мишанича, який у 1999–2002 роках очолював Національну асоціацію українців.

Під час Конгресу, крім літературознавчої, діяли інші філологічні секції («Українська літературна мова в активних процесах формування й функціонування – від Тараса Шевченка до сучасності», «Фольклоризм і фольклоризація у творчості Шевченка»), а також дві секції з історії, дві з етнокультури, дві з музейництва. Мистецтвознавчу спадщину Т. Шевченка розглядали за напрямками: образотворча, музична, театральна шевченкіана, образ Т. Шевченка в екранних мистецтвах, декоративному мистецтві України. Значна частина доповідачів – співробітники ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. На базі Інституту філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України було організовано три секції з філософії.

У рамках Конгресу відбувалися також потужні тематичні наукові конференції «Вітчизняна та зарубіжна україністика на рубежі століть» та «Українська енциклопедистика». Упродовж першої доповідачі, серед яких було багато відомих українців з діаспори, ознайомили присутніх із діяльністю своїх осередків, тематикою та насущними проблемами україністичних студій, окреслили коло майбутніх завдань. Зокрема, завідувач кафедри української філології Будапештського університету ім. Л. Етвеша А. Золтан розповів про викладання української мови в Угорщині, професор В. Назарук з Польщі – про українську літературу в Польщі, Г. Касперович із Мінська розкрила етнодемографічний аспект становища українців Білорусі, П. Кормило із Шотландії висвітлив історію місцевої української діаспори, К. Задоя повідомила про карпатські експедиції Німецького центру славістичних досліджень. Становище й розвиток україністики у своїх країнах проаналізували: В. Кожухар – україністика в Молдавії, Г. Лесная – україністичні студії в Росії, Л. Попович – українізнавство в Сербії. Д. Чернієнко, І. Шульга з Росії, Н. Шай-

тош з Угорщини та інші висвітлили окремі аспекти цих досліджень.

Під егідою директора Інституту енциклопедичних досліджень НАН України М. Железняка відбувалася інша конференція, у межах якої діяв круглий стіл «Діячі академічної науки та їхній внесок у книжну культуру». Окрім українських, у конференції брали участь відомі енциклопедисти, видавці, редактори з Росії, Білорусі, Молдови та інших країн. Порухені питання виявилися напрочуд злободенними, адже перед українською наукою стоїть завдання укладання різнопланових інформативних видань сучасного рівня, розробка принципів їх оформлення та публікації.

Немало гострих дискусій тривало під час роботи круглого столу «Голодомор в Україні 1932–1933 рр.: відображення та інтерпретації в історії, літературі та мистецтві», що був присвячений пошануванню пам'яті жертв цієї трагічної для України та всього світу події (1933–2013). З відомих дослідників, збирачів матеріалів та свідчень очевидців власними думками поділилися В. Марочко, В. Борисенко, В. Сергійчук, П. Вереш, С. Кульчицький та ін.

На ще одному круглому столі було порушено питання міжкультурної взаємодії європейських народів – «Соціокультурні трансформації та ідентифікаційні процеси в постсоціалістичних країнах». Під час його роботи дослідники з різних країн прокоментували власний досвід вивчення питань порубіжжя, міжетнічних контактів, міграцій і переселень, національного менталітету й ідентичності тощо (В. Новак, О. Чебанюк, В. Наулко, П. Христов, Г. Бондаренко, В. Головатюк та ін.). Зокрема, тут відбулася презентація нових видань та міжакадемічних проектів ІМФЕ ім. М. Т. Рильського.

Нові монографії, збірники, часописи було продемонстровано також на інших секціях, більшість із них присвячені творчості Т. Шевченка, найновішим досягненням науки. Були тут

і видання МАУ, підготовлені на базі ІМФЕ ім. М. Т. Рильського, зокрема збірники VII Конгресу МАУ (2008), твори та збірки балад незаслужено забутого словацького українця Ореста Зілінського, збірка «Українці-русини: етнолінгвістичні та етнокультурні процеси в історичному розвитку» (2013), а також п'ять чисел збірника «Наукові записки Міжнародної асоціації українців» (див. на сайті МАУ). Робота секцій супроводжувалася також відеопрезентаціями унікальних видань: «Шевченко Т. Г. Повне зібрання творів : у 12 т.» (2001–), «Тарас Шевченко в критиці» (2013 р., за заг. ред. Г. Грабовича), «“Тайдамаки”. Поема Т. Шевченка» (2013), «Сільська фотографія Середньої Наддніпрянщини кінця XIX–XX ст.» авторства лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка Миколи Бабака, а також витвір виняткової мистецької цінності – «Вишитий “Кобзар” Шевченка 1840 року» Олени Медведєвої з Рівного.

23 жовтня 2013 року в конференц-залі Президії НАН України відбулося заключне пленарне засідання Конгресу, де голови секцій прозвітували про їхню роботу. Під час засідання було переобрано президента МАУ. Усі одноголосно назвали новим президентом знаного австрійського мовознавця, славіста, професора Віденського університету та Українського вільного університету в Мюнхені Міхаеля Мозера, книги якого з мовних питань України, зокрема в сув'язі з Т. Шевченком, отримали широкий розголос у світі. У межах культурної програми Конгресу відбулися відвідання музеїв і театрів, а також поїздка до Шевченкової гори в Каневі.

Понад одинадцять засобів масової інформації висвітлювали роботу Конгресу (див. на сайті МАУ).